

пунктів, а неритмічна робота переробних заводів дошкуляє найбільш незахищеним верствам населення – призводить, зокрема, до проблем із забезпечення теплом та електроенергією дитячих садків, шкіл, житлових будинків.

Список використаних джерел

1. Калетнік Г.М. Біопаливо. Продовольча, енергетична та екологічна безпека України: монографія / Г.М. Калетнік. – К.: Хай-Тек Прес, 2010. – 516 с.
2. В. Я. Месель-Веселяк. Організаційно-економічне удосконалення роботи цукробурякового підкомплексу України. / В. Я. Месель-Веселяк, М. М. Ярчук // Економіка АПК. – 2013. - № 2. – С. 3-8.
3. Коденська М. Ю. Передумови розвитку та інвестування біостанолової галузі у цукробуряковому виробництві / М.Ю. Коденська : матеріали міжнар. наук.-техн. конф. цукровиків України [“Цукробурякове виробництво в умовах реформування національної економіки”], (м. Київ, 27–28 берез. 2012 р.) – К. : Цукор України, 2012. – С. 193–199.
4. Перспективи розвитку біоенергетики в Україні / [М.В. Роїк, В.Л. Курило, О.М. Ганженко та ін.] // Цукрові буряки. – № 2-3 (86-87), 2012. – С. 6.
5. Стратегічні напрями розвитку сільського господарства України на період до 2020 року / [за ред. Ю.О. Лупенка, В.Я. Месель-Веселяка]. – [2-ге вид., переробл. і допов.] – К.: ННЦ “ІАЕ”, 2012. – 218 с.

Токарчук Д.М., к.е.н., доцент

Вінницький національний аграрний університет

СУЧАСНИЙ СТАН ВИРОБНИЦТВА ТА ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ЕКСПОРТУ УКРАЇНСЬКОГО РІПАКУ НА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК

Відомо, що насіння ріпаку є в біоенергетиці одним з найбільш перспективних джерел отримання альтернативного палива – біодизелю.

У 2014/15 маркетинговому році світове виробництво ріпаку відмічається на рівні 70696 тис. т, що на 467 тис. тонн менше, ніж у 2013/14 МР. Лідерами з виробництва ріпаку в світі у 2014/15 МР є ЄС – 23400 тис. т, Канада – 14700 тис. т, Китай – 14700 тис. т, Індія – 7500 тис. т, Австралія – 3450 тис. т, інші країни – 6946 тис. т [1].

Аналізуючи баланс виробництва і споживання ріпаку в ЄС, слід зазначити, що він не забезпечує потреби в даній культурі за рахунок власного виробництва. Імпорт ріпаку у 2010/11 МР склав 2624 тис. т, 2011/12 – 3752 тис. т, 2012/13 – 3378 тис. т, 2013/14 – 3495 тис. т [1]. У 2014/15 МР ЄС імпортувало лише 2600 тис. т. ріпаку, що є рекордно низьким показником. За оцінками Європейської комісії, для досягнення цільових енергетичних показників 2020 року в ЄС має бути імпортовано близько 30% потрібної сировини, основна частина якої – ріпак.

Найбільшими регіонами-виробниками ріпаку в Україні залишаються Вінницька, Одеська та Хмельницька області. Переважне виробництво ріпаку зосереджено в сільськогосподарських підприємствах (включаючи фермерські господарства), частка яких у структурі виробництва займає понад 95% [2].

Якщо проаналізувати валовий збір ріпаку по Україні, то найбільшим він був у 2008/09 маркетинговому роках – 2,8 млн. т. Це було досягнуто завдяки тому, що саме у цей період під ріпак було відведено найбільші посівні площі, чому сприяло державне дотування. 2 грудня 2006 Кабінетом Міністрів України затверджено «Програму розвитку виробництва дизельного біопалива на період до 2010 року». Держава брала на себе дотування вирощування ріпаку – «державні кошти повинні використовуватися також для підтримки вирощування рослинної сировини (ріпаку), ка надаватиметься сільськогосподарським товаровиробникам усіх форм власності та господарювання, що займаються її вирощуванням, і підтримки селекції у галузі рослинництва» [3].

У 2024/15 МР валовий збір ріпаку за попередніми прогнозами ІА «АПК-

Інформ» буде на рівні 2,0 млн. т, що більш ніж на 300 тис. т менше, ніж у попередньому маркетинговому році [4].

Споживання ріпаку всередині країни, як і раніше, вкрай обмежено. В ріпаковому комплексі основним переробником є група компаній «Кернел», на частку якої припадає 89% переробки ріпаку, 89% виробництва ріпакової олії, 91% виробництва ріпакового шроту.

Більшість українського ріпаку експортується. Основними компаніями-експортерами ріпаку з України за підсумками 2013/14 МР стали Сарна (Glencore), Альфред С.Топфер Інтернешенал (Україна), Нібулон, Каргілл, Сантрейд (Бунге Україна). Основними покупцями українського ріпаку в сезоні 2013/14 традиційно були країни ЄС – Франція, Нідерланди, Німеччина і т.д.

Тривалий час експорт ріпаку до ЄС забезпечувався лояльною торговельною політикою ЄС (нульова ставка імпортного мита, за даними Митного Союзу). Проте, 25 червня 2009 року в ЄС набула чинності Директива про відновлювану енергію, що встановлює критерії сталості для біопалив (вимоги щодо обсягів скорочення викидів парникових газів) та сировини (обмеження використання певних видів земель) з необхідністю представлення необхідних сертифікатів. З 2011 року весь ріпак, який постачатимуть на територію ЄС з України, має пройти процедуру сертифікації.

В Україні можуть використовуватися 6 схем сертифікації: Міжнародна система сертифікації сталості і викидів оксиду вуглецю/International Sustainability and Carbon Certification – ISCC EU/DE; Круглий стіл зі сталого виробництва/Roundtable on Sustainable Biofuels – RSB; Сертифікація сталості біомаси/NTA8080 Sustainable biomass certification; Французька схема Biomass Biofuel, Sustainability Voluntary Scheme – 2BSvs; Німецька схема REDcert.; Схема компанії Abengoa/Abengoa RED Bioenergy Sustainability Assurance – RBSA [5].

Система сертифікації сталості виробництва біомаси в Україні працює іще не довго, і з 2010 року було видано всього 30 сертифікатів ISCC, однак тільки 10 із них є дійсними на сьогодні, а також 2 сертифікати RBSA. При цьому

процес сертифікації пройшли 20 компаній, серед яких «Укрселко», «Серна», «Топфер», «Нібулон», «Кернел», «Вітера», «Каргілл», «Сантрейд», а також «Лендком». Серед основних сертифікованих культур є і ріпак. Більшість сертифікатів належить трейдерам, і лише 2 виробника продукції мають у розпорядженні окремі сертифікати.

Таким чином, для того, щоб зберегти експортний потенціал українського ріпаку та забезпечити потреби ЄС у даному виді сировини, необхідним є більш широке залучення вітчизняних виробників до процесу сертифікації і відповідна державна підтримка цього процесу, зокрема уряд України має скористатися можливістю підписання двосторонньої угоди з Європейською Комісією з визнанням ЄС українських норм, що стосуються відповідних положень Директиви.

Список використаних джерел

1. Рапс. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.agrochart.com/ru/statistic/products/product/182/section/56>.
2. Ріпак: “за” і “проти” / О.Маслак // [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/2010-06-11-12-52-32/1366-2012-12-28-15-11-56.html>.
3. Програма розвитку виробництва дизельного біопалива. Кабінет Міністрів України, постанова від 22 грудня 2006 р. №1774 // <http://www.minagro.gov.ua/page/?n=7206> — Урядовий портал Міністерства аграрної політики України.
4. Сезон-2014/15 для украинского рынка семян рапса: снижение цен на старте было ожидаемым. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.apk-inform.com/ru/exclusive/topic/1033446#.VDZDhKPEFsg>.
5. Сертифікація сталості біомаси: досвід України та розвиток біопаливної політики ЄС / М.Ярошко // [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.apd-ukraine.de/images/exklusivnye_tehnologii.pdf.